

МИТНЕ ПРАВО; ПОДАТКОВЕ ПРАВО

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.54.304868>

УДК 342.95:339.543.027.2(477)

В. В. Качан, канд. юрид. наук

Начальник митного поста «Західний» Київської митниці

вул. Дніпроводська, 1А, Київ, 04077, Україна

e-mail: vvas.kachan@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0007-0243-4872>

СПЕЦІАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ: ОСНОВНІ ПРЕФЕРЕНЦІЇ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Статтю присвячено визначенню особливостей правового регулювання створення та функціонування спеціальних економічних зон на території України. Охарактеризовано також основні преференції, які передбачаються для забезпечення лібералізованого режиму таких зон. Здійснено класифікацію преференцій відповідно до характеру, підстав та наслідків впровадження. Актуальність тематики дослідження обумовлюється необхідністю формування оновленої концепції законодавчого регулювання режимів спеціальних економічних зон в Україні. Завданням статті є вироблення пропозицій щодо формування теоретико-прикладного базису для оновлення діючого законодавства України про спеціальні економічні зони та удосконалення правового регулювання їх режимів. Автором охарактеризовано та проаналізовано норми законів та підзаконних актів, що спрямовані на регулювання відносин у сфері функціонування спеціальних економічних зон в Україні, відзначено їх недостатній характер. Виокремлено рівні такого правового регулювання: загальнодержавний та локальний. Запропоновано оновлення нормативно-правового базису спеціальної економічної зони у Дунайському регіоні, зважаючи на його вагоме значення та зростання у 2022 – 2024 роках.

Ключові слова: пільги, спрощення, вільні економічні зони, митні зони, правовий режим, відновлення, Україна.

Постановка проблеми. Спеціальні економічні зони (далі – СЕЗ) належать до кола визнаних, класичних, інструментів поліпшення інвестиційного та виробничого «клімату» у країнах. Користь СЕЗ для соціально-економічного розвитку як держав у цілому, так й для регіонів, де їх розташовано, є значною. За належного та відповідального підходу, вони можуть обумовити вагоме загальнонаціональне соціально-економічне зростання. В Україні динаміка правового регулювання, досвід створення і функціонування СЕЗ переважно визнаються депресивними, такими, що не виправдали сподівань на «економічне диво». Вони поступово почали привертати все менше уваги як на рівні держави, так й у місцевих і регіональних акторів. Єдиним прикладом згадки про них, що належить до 2020-х років, є порушення питання про відновлення функціонування в Україні вільних економічних зон (далі – ВЕЗ) на початку 2021 року. Тоді у

Верховній Раді України було запропоновано декілька законопроектів, що стосувалися створення нових ВЕЗ: на Сході – «Донбас», на Півдні – «Портофранко» у межах усієї Одеської області та окремої ВЕЗ на Херсонщині, на Заході – «Туристичне Закарпаття» [1]. Але, на жаль, ініціативам не судилося збутися через широкомасштабне російське вторгнення 24 лютого 2022 р. При цьому, новітні інфраструктурні проекти та ініціативи, оновлені протоколи роботи, яких було розроблено та впроваджено в Україні в надскладних умовах дії режиму воєнного стану, постійних ракетних обстрілів та морської блокади знову актуалізують питання про створення СЕЗ, і можливість їх розбудови зокрема у Дунайському регіоні. У повоєнний період СЕЗ можуть посприяти залученню інвестицій, налагодженню співпраці з зарубіжними партнерами та можливому входженню нових українських СЕЗ до системи проектів Ініціативи трьох морів та ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання створення та забезпечення дієвості режимів, що запроваджуються у СЕЗ, досить часто стають предметом розгляду у вітчизняних правничих та економічних спеціалізованих дослідженнях. Зокрема, окремим аспектам правового супроводження їх діяльності, а також проблемам механізму функціонування присвячено праці Т. Аверочкиної, О. Буткевича, Ю. Войцеховської, Д. Зятіної, С. Ківалова, О. Ляшенко, А. Мавриної, Я. Петруненка, О. Подцерковного та інших дослідників. При цьому, загальнотеоретичні основи їх преференційного режиму, теперішній стан та перспективи оновлення організаційно-правового забезпечення і можливого початку роботи у повоєнний період у них не розглядалися. У зв'язку з цим, мета статті полягає у формулюванні базових наукових засад для оновлення нормативного регулювання та практичного застосування преференційного режиму СЕЗ в Україні у повоєнний період, визначення суті та характеристик основних застосовуваних у них привілеїв та спрощень.

Виклад основного матеріалу. Зазвичай СЕЗ утворюються на обмежених, порівняно невеликих, ділянках приморських або прикордонних регіонів. На таких територіях запроваджуються особливі умови, що поєднують податкові, митні, страхові та банківські преференції, полегшені процедури оренди земельних ділянок, валютних операцій, отримання дозволів та ліцензій, а також інші адміністративні практики для лібералізації господарської, транспортної тощо діяльності. Такі пільги та переваги мають основною метою залучення товаропотоків, робочої сили, сприяння створенню нових та модернізації існуючих суб'єктів господарювання для налагодження випуску продукції та її реалізації; обробки ресурсів, що у зручний спосіб доставляються до таких територій, і можуть бути найбільш ефективно використані для виробничих процесів; пріоритетного розвитку депресивних або таких, що мають нереалізований потенціал, територій тощо. Серед значної кількості різноманітних СЕЗ, найбільш поширеними є вільні митні території, преференційний режим яких формують митні і податкові спрощення та привілеї. Отже, преференції, які передбачаються для СЕЗ, можна класифікувати на:

1) фіскальні (пов'язані із грошовими коштами в іноземній або національній валюті, страхуванням, податками, митом, заробітною платою тощо) та організаційні (передбачають адміністративні спрощення процедур і процесів

отримання необхідних послуг, створення робочих місць, взаємодії з партнерами, доступу до інформації тощо);

2) політичні (формування політики сприяння СЕЗ та усебічної підтримки державою та місцевою владою ініціатив щодо їх створення, мінімізація перевірок та сприяння впровадженню ощадливих технологій виробництва і цифровізації, комфортність відносин держави і бізнесу, готовність до розподілу ризиків, гарантії стабільності умов діяльності тощо) та економічні (створення стабілізаційних фондів та фондів підтримки розвитку, участь держави у страхуванні ризиків, сприяння залученню іноземних інвестицій тощо);

3) для іноземних (з урахуванням можливостей виходу на іноземні ринки продукції, що виробляється СЕЗ, налагодження співробітництва та отримання підтримки від зарубіжних владних органів та громадських формувань) та вітчизняних (урахування тривалості воєнного часу та проблем, пов'язаних з логістикою і залученням робочої сили) інвесторів;

4) базовані на внутрішньому законодавстві та/або на нормах міжнародних угод.

Відповідно до відомостей, розміщених на офіційному сайті Міністерства економіки, в Україні наприкінці 1990-х – початку 2000-х рр. було створено одинадцять СЕЗ з терміном дії від 20 до 60 років, який вже сплинув для чотирьох з них («Інтерпорт Ковель», «Славутич», «Курортотоліс Трускавець», «Яворів»), добігає кінця для п'ятих («Закарпаття», «Миколаїв», «Порто-Франко», «Порт Крим» та «Рені») і триватиме ще близько 30 років для двох («Донецьк» та «Азов», що, за умов триваючої окупації не можуть реалізуватися як такі). Для забезпечення функціонування цих СЕЗ було запроваджено такі преференції: режим спеціальної митної зони, звільнення від оподаткування, надходження в іноземній валюті звільнялися від обов'язкового продажу, скасовувалася плата за землю тощо [2]. Але у 2005 р. ці преференції було припинено, що зменшило кількість суб'єктів господарювання та інвестиційних проектів за наступні десять років більше ніж удвічі (з 161 до 80 та 168 до 82 відповідно) [3, с. 23]. Намагання повернути ці спрощення було здійснено відповідно до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» (щодо гарантій інвестиційної діяльності на території вільних (спеціальних) економічних зон)» [4], але ініціативу підтримано не було. Як зазначають експерти, функціонування вітчизняних СЕЗ не дало очікуваних результатів, адже вони не сформували базису для розвитку інноваційної діяльності та не були інвестиційно результативними [5]. На жаль, потенціал таких зон не реалізувався, але досвід їх роботи у різних країнах свідчить, що за відповідної уваги з боку державної та місцевої влади, урахування засад «good governance», якісного самоврядування і збереження преференційного режиму, вони можуть стати результативними і корисними заходами регіональної підтримки для бюджетів та населення країни у цілому.

Діюча нормативна база створення та функціонування СЕЗ в Україні є обмеженою, але може бути розподілена на два рівні: загальнодержавний (з визначенням загальних засад їх роботи, видів, режимів) та локальний (призначений лише для окремої, спеціально визначеної СЕЗ). При цьому, цей локальний рівень регулювання є відмінним від регулювання режиму території регіону, де розташована СЕС. Найкращим чином це простежується за колом

суб'єктів формування такої нормативної бази: як правило, для СЕЗ – це органи центральної влади, для решти регіону – обласні та місцеві регулятори (відповідно до розподілу повноважень). Оптимальним при побудові такої взаємодії є досягнення рівня узгодженості, за якого будуть неможливі управлінські конфлікти та непорозуміння, а також передбачені особливі випадки, коли для СЕЗ можуть бути створені необхідні виключення та преференції для досягнення вищих показників результативності. Також до локального рівня належить нормотворчість органів управління СЕЗ, якими зазвичай є обласна державна адміністрація, районна державна адміністрація, міська рада та її виконавчий комітет у межах своїх повноважень, а також орган господарського розвитку і управління СЕЗ.

Так, загальнодержавний рівень представлено, зокрема Законом України від 16.04.1991 р. «Про зовнішньоекономічну діяльність» [6], яким СЕЗ визнано територією, у межах якої відповідним законом України встановлюється і діє спеціальний правовий режим господарської діяльності та спеціальний порядок застосування і дії законодавства України (ст. 1); передбачено, що митний контроль та митне оподаткування на території СЕЗ регулюються спеціальними законами України та міжнародними договорами, які встановлюють спеціальний правовий режим цих зон у кожному окремому випадку (ст. 13); закріплено, що на території України можуть запроваджуватись СЕЗ різного типу, їх статус та територія визначаються окремим законом України щодо кожної з них (ст. 24). Крім того, до окремої норми виділено можливість укладати двосторонні та/або багатосторонні договори з державами, які мають з Україною морські та/або сухопутні кордони, і відповідно до норм яких на основі взаємності буде встановлено спеціальні правові режими торгівлі, товарообігу (прикордонна, прибережна торгівля тощо) і передбачено пільгові умови для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та суб'єктів господарської діяльності цих держав у відносинах з ними (ст. 25 Закону України від 16.04.1991 р. «Про зовнішньоекономічну діяльність»).

Таким чином, щодо встановлення СЕЗ має бути прийнятий спеціальний закон, що сформує базис її локального регулювання. Щодо згаданих на початку статті одинадцяти українських СЕЗ були прийняті як закони щодо їх створення, так й Укази Президента. Більшість з них втратило чинність, строк дії інших сплинув через звершення часу, на який створювалася відповідна зона, а деякі – залишаються чинними: щодо СЕЗ «Порто-франко» на території Одеського морського порту [7], «Закарпаття» [8], «Миколаїв» [9] та «Рені» [10]. При цьому, Закон України від 13.10.1992 р. «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» [11] втратив чинність, як й низка підзаконних нормативних актів, якими було урегульовано режим діяльності СЕЗ в Україні, а Закон України від 05.02.2015 р. «Про засади державної регіональної політики» [12] про таку можливість розвитку регіонів не згадує. Оскільки для режимів СЕЗ переважаюче значення мають митні та податкові преференції, нормами Митного [13] та Податкового [14] кодексів України передбачене функціонування вільних митних зон та визначено низку відповідних спрощень (зокрема, умовне повне звільнення від оподаткування, нульова ставка оподаткування).

Таким чином, фактично має місце правовий вакуум у сфері правового регулювання загальних засад створення та функціонування СЕЗ в Україні, що, як представляється, не є корисним для держави, яка має досить великі та різноманітні можливості для розвитку регіонів, особливо під час післявоєнного відновлення, що жадатиме нових інвестиційних рішень та, вірогідно, формування СЕЗ для прискорення відбудови та налагодження мирного життя.

Цілковито обґрунтовано такий класичний економіко-правовий інструмент з набором різноманітних адміністративних преференцій може відіграти довгострокову стратегічну роль у розвитку країни, і цілковито відкидати його не слід. Важливим при формуванні нової нормативної бази та організаційних механізмів роботи є врахування усіх особливостей виробничої, ресурсної, соціальної та природної бази майбутніх СЕЗ, а також ризиків, які можуть супроводжувати їх створення та функціонування. Такі ризики можуть стосуватися зловживання наданими преференціями (експортно-імпорتنі операції із забороненими або квотованими товарами, ухилення від сплати обов'язкових платежів та оподаткування, «відмивання» коштів [15], нецільове використання земельних ділянок, забруднення та засмічення територій та акваторій), а також корупційними явищами при управлінні СЕЗ. А забезпечення відповідності глобальним та регіональним стандартам митної справи, наслідування кращих практик лібералізації та сприяння торгівлі мають стати провідними принципами їх роботи.

Крім того, мають бути враховані сучасні процеси цифровізації та автоматизації виробничих і транспортних процесів, можливості штучного інтелекту та розширення використання роботизованої техніки, враховані екологічні стандарти та практики «зелених» технологій для зменшення антропогенного впливу на навколишні екосистеми. Відповідне законодавство має стати гнучким та враховувати можливе поступове реформування та розвиток СЕЗ, завдяки чому забезпечуватиметься можливість адаптації існуючих правил для вирішення поточних проблем розвитку та усунення інституційних бар'єрів у діяльності. Крім того, з точки зору наслідків, законодавча гнучкість характеризується раціональністю. Законодавство прагне до раціональності, вимагаючи, щоб створювані закони поважали науку, дотримувалися принципів і відображали волю та почуття людей. Гнучкість законодавства в СЕЗ повинна відповідати нормам раціональності [16, р. 35].

Зважаючи на значні перетворення, що відбулися під час блокади морських портів України у першій половині 2022 р. у Дунайському регіоні, найбільш перспективним з точки зору формування нової СЕЗ вбачається саме він. Навіть в умовах, коли запрацював «Зерновий коридор», а після нього й альтернативний, український вантажообіг через порти Дунаю у 2023 р. засвідчив рекордний товарообіг та склав понад 29 млн т, що майже в шість разів більше порівняно з довоєнним періодом [17], а у 2024 р. пропускні можливості дунайських портів планується розширити ще [18]. Крім того, чинним є Закон України від 23.03.2000 р. «Про спеціальну економічну зону «Рені»», що розрахований на тридцятирічний період функціонування цієї СЕЗ, і саме цей регіон є найближчим та найзручнішим для входження до проєктів Ініціативи трьох морів.

Висновки і пропозиції. Таким чином, потенціал розвитку приморських та прикордонних, вітчизняний та зарубіжний досвід функціонування СЕЗ, практика у сфері водних сполучень і роботи дунайського портового кластеру, що сформувалася з 2022 р., свідчать про наявність позитивних перспектив для відродження та оновлення ставлення до таких преференційних інструментів як спеціальні економічні зони під час повоєнного відновлення та побудови модернізованої економіки Української держави з орієнтацією на довгострокові інвестиції, забезпечення інноваційного та сталого розвитку транспортної та виробничої інфраструктури і соціальної сфери.

Список використаної літератури

1. «Круглий стіл»: де політичні сили пропонують створювати вільні економічні зони. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/04/14/statija/polityka/kruhlyj-stil-politychni-syly-proponuyut-stvoryuvaty-vilni-ekonomichni-zony>
2. Основні показники по СЕЗ. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9a321bee-7eaf-48c9-8888-1933f263a96d&title=OsnovniPokaznikiPoSez>
3. Економіка регіонів у 2015 році: нові реалії і можливості в умовах започаткованих реформ. К.: НІСД, 2015. 92 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-06/dop_17_06_15.pdf
4. Про внесення змін до Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» (щодо гарантій інвестиційної діяльності на території вільних (спеціальних) економічних зон): проект Закону України від 09.10.2015 р. реєстр. № 3289. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=3289&skl=9
5. Ткач С. М. Розвиток інноваційної інфраструктури в Україні та Польщі. Соціальноекономічні проблеми сучасного періоду України. 2016. Вип. 3(119). С. 92-96. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20163\(119\)/sep20163\(119\)_092_TkachSM.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20163(119)/sep20163(119)_092_TkachSM.pdf)
6. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
7. Про спеціальну (вільну) економічну зону «Порто-франко» на території Одеського морського торговельного порту: Закон України від 23.03.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1607-14#Text>
8. Про спеціальну економічну зону «Закарпаття»: Указ Президента України від 09.12.1998 р. № 1339/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1339/98#Text>
9. Про спеціальну економічну зону «Миколаїв»: Закон України від 13.07.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-14#Text>
10. Про спеціальну економічну зону «Рені»: Закон України від 23.03.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1605-14#Text>
11. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Закон України від 13.10.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2673-12#Text> (втр. чин.).
12. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
13. Митний кодекс України, 2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
14. Податковий кодекс України, 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
15. Мойсеєнко А. Вільні економічні зони і злочинність: світові уроки для України. Економічна правда. 26 травня 2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/05/26/674236/>
16. Xiao H. Study on the Legislative Power of Special Economic Zones. Academic Journal of Management and Social Sciences. 2023. Vol. 5. P. 34-36. URL: <https://doi.org/10.54097/h4mfrd3x>
17. Дмитровський П. У 2023 році вантажообіг через порти Дунаю став рекордним, – Мінвідновлення. Уніан. URL: <https://www.unian.ua/society/u-2023-roci-vantazhoobig-chez-porti-dunayu-stav-rekordnim-minvidnovlennya-12505560.html>

18. Ведмеденко І. Пропускні можливості дунайських портів будуть розширені, – Шмигаль. Уніан. URL: <https://www.unian.ua/economics/transport/propuskni-mozhливosti-dunayskih-portiv-budut-rozshireni-shmigal-12562650.html>

References

1. “Round Table”: where political forces propose to create free economic zones. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/04/14/stattja/polityka/kruhlyj-stil-politychni-syly-proponuyut-stvoryuvaty-vilni-ekonomichni-zony> [in Ukrainian].
2. Main indicators for SEZ. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9a321bee-7eaf-48c9-8888-1933f263a96d&ti%20tle=OsnovniPokaznikiPoSez> [in Ukrainian].
3. The Economy of the Regions in 2015: New Realities and Opportunities in the Conditions of the Initiated Reforms. (2015). Kyiv: NISD. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-06/dop_17_06_15.pdf [in Ukrainian].
4. On Amendments to the Law of Ukraine “On the General Principles of the Creation and Functioning of Special (Free) Economic Zones” (Regarding Guarantees of Investment Activity in the Territory of Free (Special) Economic Zones): Draft Law of Ukraine on 9 October, 2015, Reg. No. 3289. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=3289&skl=9 [in Ukrainian].
5. Tkach S. M. (2016). The Development of Innovative Infrastructure in Ukraine and Poland. Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine, 3(119), 92-96. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20163\(119\)/sep20163\(119\)_092_TkachSM.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20163(119)/sep20163(119)_092_TkachSM.pdf) [in Ukrainian].
6. On foreign economic activity: Law of Ukraine on 16 April, 1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> [in Ukrainian].
7. On the “Porto-franco” special (free) economic zone on the territory of the Odesa sea trade port: Law of Ukraine on 23 March, 2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1607-14#Text> [in Ukrainian].
8. On the “Zakarpattia” special economic zone: Decree of the President of Ukraine on 9 December, 1998 No. 1339/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1339/98#Text> [in Ukrainian].
9. On the “Mykolaiv” special economic zone: Law of Ukraine on 13 July, 2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-14#Text> [in Ukrainian].
10. On the “Reni” special economic zone: Law of Ukraine on 23 March, 2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1605-14#Text> [in Ukrainian].
11. On the general principles of the creation and functioning of special (free) economic zones: Law of Ukraine on October 13, 1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2673-12#Text> (not in force). [in Ukrainian].
12. On the principles of state regional policy: Law of Ukraine on February, 5, 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> [in Ukrainian].
13. Customs Code of Ukraine, 2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> [in Ukrainian].
14. Tax Code of Ukraine, 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
15. Moiseienko A. (2021). Free economic zones and crime: world lessons for Ukraine. Economic truth. May 26. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/05/26/674236/> [in Ukrainian].
16. Xiao, H. (2023). Study on the Legislative Power of Special Economic Zones. Academic Journal of Management and Social Sciences, 5, 34-36. URL: <https://doi.org/10.54097/h4mfrd3x>
17. Dmytrovskiy P. (2024). In 2023, cargo traffic through the Danube ports became a record, – Ministry of Reconstruction. Unian. URL: <https://www.unian.ua/society/u-2023-roci-vantazhoobig-cherez-porti-dunayu-stav-rekordnim-minvidnovlennya-12505560.html> [in Ukrainian].
18. Vedmedenko I. (2024). The capacity of the Danube ports will be expanded, Shmyhal. Unian. URL: <https://www.unian.ua/economics/transport/propuskni-mozhливosti-dunayskih-portiv-budut-rozshireni-shmigal-12562650.html> [in Ukrainian].

V. V. Kachan, Candidate of Juridical Sciences
Head of the «Zahidnyi» Customs Post of Kyiv Customs
1A Dniprovodska St, Kyiv, 04077, Ukraine
e-mail: vvas.kachan@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0007-0243-4872>

SPECIAL ECONOMIC ZONES: BASIC PREFERENCES AND LEGAL REGULATION

Summary

The article is dedicated to the definition of the peculiarities of legal regulation of creation and functioning of special economic zones on the territory of Ukraine. The main preferences have been characterized, which are provided to ensure the liberalized regime of such zones. The classification of preferences has been carried out in accordance with the nature, grounds and consequences of the implementation. It has been classified: the fiscal and organizational; the political and economic preferences; the preferences for foreign and domestic investors; as well as the preferences based on domestic legislation and/or on the norms of the international agreements. The relevance of the research subject is due to the need to form an updated concept of legislative regulation of the regimes of special economic zones in Ukraine. The methodological basis of the research is formed by general scientific and special legal methods of scientific knowledge (dialectical, analysis and synthesis, scientific abstraction, forecasting). The article is aimed at formulating the basic scientific principles for updating the normative regulation and practical application of the preferential regime of special economic zones in Ukraine in the post-war period, determining the essence and characteristics of the main privileges and simplifications used in them.

The task of the article is the developing proposals for the formation of a theoretically-applied basis for updating the current legislation of Ukraine on special economic zones and improving the legal regulation of their regimes. The article has characterized and analyzed the norms of laws and by-laws acts, aimed at regulating relations in the sphere of functioning of special economic zones in Ukraine, their insufficient character has been noted. The levels of such legal regulation have been defined: the national and local. It has been proposed to update the regulatory basis of the special economic zone in the Danube region, due to its significant importance and growth in 2022-2024.

Keywords: privileges, simplification, free economic zones, customs zones, legal regime, restoration, Ukraine.